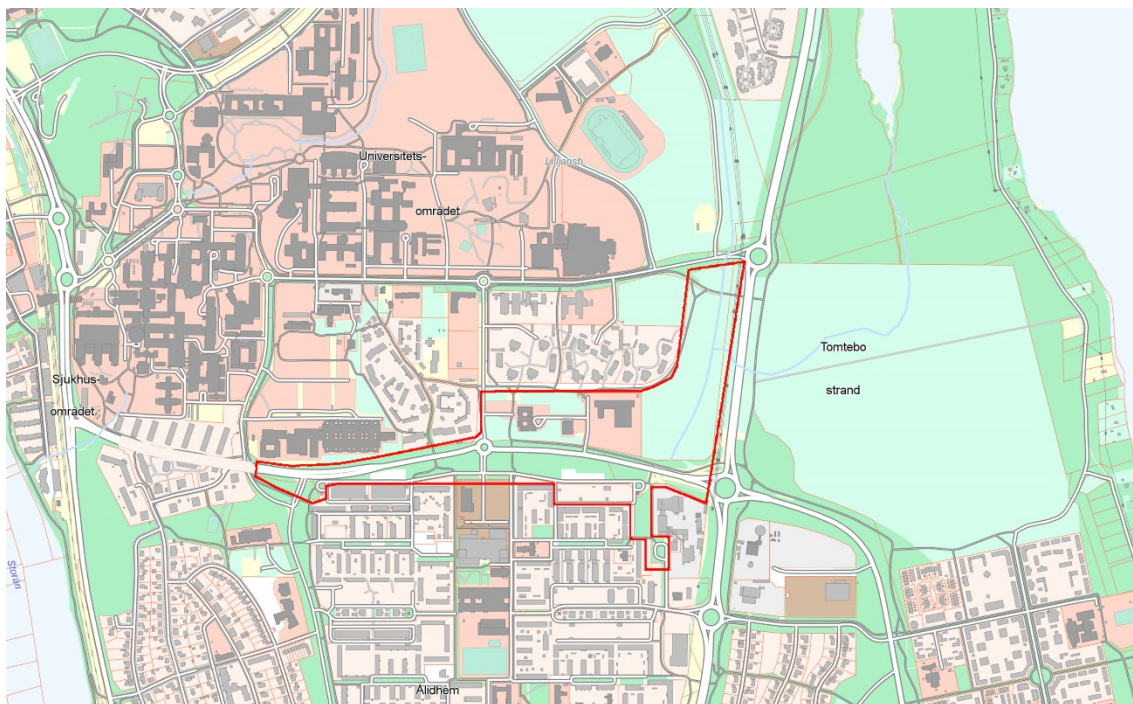

Planprogram för Sofiehem 3:1 m.fl., Umeå kommun

En undersökning av betydande miljöpåverkan ska göras för planprogram enligt plan- och bygglagen (2010:900)

Kartbild med planområdet markerat i rött.

Planens namn och diarienummer: Planprogram för Sofiehem 3:1 m.fl.

Planens syfte: Planprogrammet har initierats på grund av ett behov av att hantera ett antal frågor i ett större perspektiv än i de enskilda detaljplanerna, exempelvis dagvatten, grönstruktur, bebyggelsestruktur och strukturella samband för rörelse och vistelse. Planprogrammet ska även utreda förutsättningar för att minska barriäreffekten av Ålidbacken och ett bättre nyttjande av impedimentytor i anslutning till vägen.

Existerande detaljplaner: 2480K-P42/1985, 2480K-P138/1965, 2480K-P08/1984

Genomförda undersökningar av betydande miljöpåverkan, miljöutredningar m.m.:

-Undersökning av miljöpåverkan för Planprogram för Sofiehem 3:1 m.fl. (Februari 2022). Den tidigare miljöbedömningen gjordes utan hänsyn till att planen är att betrakta som "annat stadsbyggnadsprojekt" (PBL 4:34 2) och görs därför om.

- Undersökning av miljöpåverkan för Detaljplan för Kuratorn 6 m.fl., som ingår i programområdet. (Juni 2021)
- Naturvärdesinventering för Tomtebo strand innefattar delar av planprogramsområdet. (Oktober 2017)

Förslag till beslut

Byggnadsnämnden bedömer att ett genomförande av planprogrammet *kan antas innebära* betydande miljöpåverkan.

Om ett planprogram bedöms innebära betydande miljöpåverkan redovisas i motiveringen vilka miljöeffekter och miljöaspekter som legat till grund för bedömningen. Detta för att underlätta undersökningen och avgränsningen av den eventuella miljöbedömningen i efterkommande detaljplaner. En ny undersökning behöver genomföras för respektive efterkommande detaljplan. Programmets undersökning ska då fungera som stöd avseende vilka miljöaspekter som respektive detaljplan behöver ta hänsyn till.

Motivering

Planprogrammet har initierats på grund av ett behov av att hantera ett antal frågor i ett större perspektiv än i de enskilda detaljplanerna.

Planprogrammet omfattar förtätning inom ett större område lokaliserat i anslutning till universitet, sjukhus, befintligt stadsdelscentrum, bostäder och E4. Miljöeffekter som bedöms särskilt betydande är:

- Hanteringen av dagvatten, inom planprogrammet och kumulativt tillsammans med uppströms liggande områden så som Tomtebostrand
- Påverkan på Kolbäcken, avseende status och möjlighet att bibehålla uppsatt norm, översvämningssrisker och naturmiljövärden.
- Den kumulativa trafiksituationen till följd av den pågående utbyggnaden av kommunens östra delar.
- Luft och buller samt förlust av gröna element i stadsbilden och med det en förlust av ekosystemtjänster som skugga, fukt, luftrening, bullerskydd, biodiversitet, trivselfaktorer och andra hälsofördelar. Även mindre grönytor kan ha betydelse för möjligheten att upprätthålla ett klimatanpassat samhälle.

Ovan angivna miljöeffekter och miljöaspekter bedöms relevanta att beakta vid efterkommande undersökningar av betydande miljöpåverkan för respektive efterkommande detaljplan. Eventuella fördjupade utredningar och miljöbedömningar genomförs som en del av det efterföljande detaljplanarbetet.

Undersökningen av betydande miljöpåverkan har tagit hänsyn till vad som anges i 5 och 10-13 §§ miljöbedömningsförordningen.

Sammanfattning

Vi planläggning enligt plan- och bygglagen ska de juridiskt bindande miljökvalitetsnormerna (MKN) följas.

- Det finns i dagsläget *inte anledning* att anta att planprogrammet medför att någon miljökvalitetsnorm för luft eller buller kommer att överskridas.
- Det finns *eventuellt anledning* att anta att planprogrammet försvårar för vattenförekomsten Kolbäcken att bibehålla den status som miljökvalitetsnormerna föreskriver.

När kommunen tar fram ett nytt planprogram ska kommunen ta ställning till om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen utgår från de kriterier som finns i miljöbedömningsförordningen.

Bedömning av risk för betydande miljöpåverkan enligt kriterier i 5, 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen	Ja	Nej	Motivering
Risk för betydande miljöpåverkan kan antas enligt bedömningskriterier i 5 § miljöbedömningsförordningen. (Se Bilaga 1 för bedömning) Den kommande redovisningen av miljökonsekvenser ska ha det innehåll som följer av 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken, strategisk miljöbedömning.	X		Planprogrammet bedöms innebära risk för betydande miljöpåverkan med avseende på: • Dagvatten • MKN vatten • Trafik • Ekosystemtjänster och klimatanpassning. Även buller och luft kan behöva tas i beaktande då gaturummet blir trängre.
Risk för betydande miljöpåverkan kan antas enligt bedömningskriterier i 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen. (Se Bilaga 2 för bedömning) Den kommande redovisningen av miljökonsekvenser ska ha det innehåll som följer av 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken samt de krav som normalt ställs på verksamheter och åtgärder enligt 6 kap. 35 § 1–7, 37 och 43 §§ miljöbalken, specifik miljöbedömning, inklusive föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser.	X		

Krav på miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken kan även initieras genom påverkan på ett Natura 2000-område.

Bedömning av risk för påverkan på Natura 2000-område	Ja	Nej	Motivering
Betydande påverkan kan antas på Natura 2000. Den kommande redovisningen av miljökonsekvenser ska ha det innehåll som följer av 6 kap. 35 § 1–7, 37 och 43 §§ miljöbalken inklusive föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser, specifik miljöbedömning.		X	Bedöms inte påverka något Natura 2000 område.

Bilaga 1**Undersökning enligt 5 § miljöbedömningsförordningen**

Risk för miljöpåverkan medför att identifierad faktor ska hanteras i planbeskrivningen.

Risk för betydande påverkan medför att identifierad faktor ska hanteras i en strategisk miljöbedömning.

Förutsättningar för verksamhet (a), betydelse för genomförande av andra planer/program (b), främja en hållbar utveckling (c) och följa miljölagstiftningen (d) (1)				
	ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljöpåverkan	Kommentarer
Typ av verksamhet (a)		X		Förtätning på impedimenttytor och andra gröna områden med nya bostäder, vårdinrättning, skola och centrumverksamheter. Kommunen har bedömt att verksamheten omfattas av 4 kap 34 § andra stycket andra punkten PBL, Stadsbyggnadsprojekt.
Lokalisering (a)	X			Programområdet är beläget på Ålidhöjd som är ca 3 km från de centrala delarna av Umeå.
Verksamhetens storlek och driftsförhållanden. (a)	X			28,7 ha
Fördelning av resurser (a)	X			
Har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför (b)		X		Uppströms planprogrammets område ligger planen för Tomtebostrand. Dagvatten från Tomtebostrand avleds till Kolbäcken som går genom planprogrammet. Dagvattenanläggningar inom planprogrammet behöver anpassas för att hantera det kumulativa flödet av dagvatten. Med omfattande utbyggnad av bostäder och verksamheter i kommunens östra delarna, pekar genomförd trafikanalys på risk för ökade framkomlighetsproblem på och i anslutning till E4
	Kommentarer			
Bidrar till uppfyllelse av miljömål (c)	Ja, planen kan bidra till förbättrad kollektivtrafik och erforderliga dagvattenhantering.			
Bidrar till uppfyllelse av folkhälsomål (c)	Ja, planen bedöms förenlig med folkhälsomålen.			
Har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljö-aspekter i övrigt (c)	Syftet är fler bostäder och verksamheter som stödjer kommunens och översiktsplanens mål om hållbar tillväxt.			

Har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen (d)	Planförslaget syftar till en hållbar samhällsutveckling i enlighet med rådande miljölagstiftning.
---	---

Miljöproblem som är relevanta för planen, programmet eller ändringen (2)				
Med miljöproblem avses förändringar i naturen eller människors hälsa som kan orsaka problem (exempelvis klimatförändringar, smog, försämrade vattenkvalitet, övergödning, dålig luft o.s.v.).				
	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljöpåverkan	Kommentarer
Vattenförekomster som inte uppnår MKN	X			Ytvattenrecipient för planområdet är vattenförekomsten Kolbäcken (WA96847200). Kolbäcken har måttlig ekologisk status med kvalitetsmålet måttlig ekologisk status. Kolbäcken har enbart måttlig ekologisk status som mål eftersom halva dess sträcka är kulverterad under vägar och bebyggelse.
Övergödning	X			Att Kolbäcken har en ej god kemisk ytvattenstatus beror på höga halter av bromerad difenyleter samt kvicksilver och kvicksilverföreningar till följd av atmosfärisk deposition.
Befintliga luftföroreningar	X			Idag ligger luftföroreningshalterna under eller nära nedre utvärderingströsklarna för miljökvalitetsnormen.
Befintlig bullerproblematik		X		Buller från Ålidbacken uppgår i dagsläget till 55-65 dBA dygnsmedelvärde för det aktuella planprogrammets område. Befintlig bullersituation behöver tas i beaktande vid planläggning av ny bebyggelse.
Befintlig trafiksituation		X		Längs programområdets östra sida går E4:an, i den norra delen går Gösta Skogslunds väg, genom den södra delen går Ålidbacken och Ålidhöjd ligger intill den västra delen. Befintlig trafiksituation behöver tas i beaktande vid planläggning av ny bebyggelse.
Förorenade områden	X			Umeå Energis kraftvärmeverk, men området är inte riskklassat. Angränsande till planprogrammets område. Kraftverkeverket ligger utanför planprogrammet och bedöms utgöra begränsad risk.
Radon	X			Eftersom planområdet ligger inom ett område som är karterat som normalriskområde krävs ett radonskyddat utförande.
Elektromagnetiska fält	X			Befintlig el-ledning utmed E4an. Elektromagnetisk flödestäthet längs ledningen behöver redovisas i kommande detaljplaner.

Erosion och skredrisk				
Översvämningsrisk		X		En skyfalls kartering visar på behov av sekundära ytliga avrinningsvägar mot Kolbäcken.
Geologi/hydrologi		X		Enligt SGU:s jordartskarta består programområdets norra delar av berg samt lera-silt. Längst Kolbäcken finns ett område med silt och torv och i planområdets västra del finns morän. Enligt uppgift består jorden i skogarna kring Kolbäcken av aktiv sur sulfatjord.
De sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper (3) samt miljöeffekternas omfattning (6)				
	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljöpåverkan	Kommentarer
Buller		X		Buller till följd av ökad trafik. Bullernivåerna utmed E4/Kolbäcksleden och Ålidbacken behöver utredas och hanteras i efterkommande detaljplaner
Utsläpp till luft		X		Med bebyggelse längs båda sidor av E4an + Ålidbacken komma gaturummet att bli trängre med lägre luftomsättning. Miljökvalitetsnormer för luft behöver tas i beaktande vid planläggning av ny bebyggelse.
Spillvatten (d.v.s. förbrukat vatten från toalett, dusch, biltvätt, industri eller liknande)	X			Planområdet ingår i kommunalt verksamhetsområde för dricks-, spill- och dagvatten.
Dagvatten			X	Den planerade markanvändningen beräknas medföra ökade dagvattenflöden till följd av en ökad andel hårdgjord yta. Dagvattenanläggningar behöver utformas, dimensioneras och lokaliseras så att recipienten av dagvattnet (Kolbäcken/Umeälven) inte riskerar försämrad status eller minskad förmåga att upprätthålla gällande MKN. Dagvattenlösningar behöver även anpassas för framtida ökade flöden till följd av förändrat klimat.
Trafik			X	Med omfattande utbyggnad av bostäder och verksamheter i kommunens östra delar, pekar genomförd trafikanalys på ökade framkomlighetsproblem på och i anslutning till E4 Den kumulativa ökningen av trafik kan leda till köer på E4:an, med resultat att trafik letar sig ner i det lokala vägnätet. Enligt genomförd trafikanalys finns även risk för köbildning vid Ålidbacken under delar av dygnet.
Uppkomst och hantering av avfall	X			Avfall som bedöms kunna uppstå bedöms kunna hanteras på erforderligt sätt inom respektive detaljplan.

Landskaps-/stadsbild	X			
Geologi/hydrologi		X		Hantering av sulfatjord behöver ingå i val av lämpliga anläggningar för dagvatten i anslutning till Kolbäcken.
Förekomst av gamla träd eller äldre skog	X			
Förekomst av invasiva arter	X			Ingen känd förekomst av invasiva arter.
Förekomst och förutsättningar för känsliga eller hotade arter		X		Kolbäcken har i naturvärdesinventeringen fått naturvärdesklass 2 (høgt naturvärde). Omkringliggande lövskog har klass 3, här finns också en förekomst av stor aspticka. Inventeringen pekar ut Kolbäcken och lövskogar som viktiga att värna för fladdermössen inom området Dagvattenanläggningar i anslutning till Kolbäcken behöver även anpassas till naturvärden och fladdermöss i Kolbäckens fåra
Förekomst av brukningsvärd jordbruksmark	X			Äldre f.d. jordbruksmark i östra delen av planområdet. Bedöms inte ha potential för jordbruk.
Förekomst av generella biotopskyddsområde	X			
Lokalklimat	X			
Ljusförhållanden	X			

I vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna (4)

Går det att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna?	Anpassade och erforderliga dagvattenanläggningar bör kunna hantera, rena och fördröja dagvatten på erforderligt sätt. Dagvattenanläggningar behöver dock anpassas till identifierade naturmiljöintressen och förekomsten av sulfatjord i anslutning till recipienten Kolbäcken. Anläggningen behöver även anpassas så att den inte försämrar Kolbäckens status och möjlighet att upprätthålla gällande norm. Trafik behöver planeras så att luftutsläpp inte överskrider gällande miljökvalitetsnormer. Trafik behöver även planeras för framkomlighet både för fordon men även oskyddade trafikanter och uttryckningsfordon.
Behöver en kompensationsutredning för ekologiska värden göras för planen?	Nej
Miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper (5)	
Miljöeffekter med gränsöverskridande egenskaper	Nej
Område som påverkas av gränsöverskridande miljöeffekter.	Inga andra kommuner berörs.

Riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter (7)

	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljöpåverkan	Kommentarer
Risk för människors hälsa till följd av olyckor		X		Transporter av farligt gods på E4:an utgör risk för människors hälsa. Ökad andel oskyddade trafikanter längsmed och över Ålidbacken.
Risk för människors hälsa till följd av andra omständigheter	X			
Risk för miljön till följd av olyckor		X		Kolbäcken ligger 30 meter från E4an och skulle kunna påverkas vid olycka med farligt gods.
Risk för miljön till följd av andra omständigheter	X			
Det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen (8)				
	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljöpåverkan	Kommentarer
Kulturvärden	X			
Tyst/ostörd miljö	X			
Grönyta i tätort, rekreationsområde		X		Ianspråktagande av planlagd grönyta (Park/Gatuplantering) med naturvårdspotential inom befintlig stadsmiljö inom del av planprogrammets område. I övrigt omfattar området en mängd mindre skogs- och gräspartier insprängda mellan infrastruktur och bebyggelse. Någon funktionell grönska behöver ingå i den framtida stadsbilden
Ekosystemtjänster		X		Förlust av gröna parkområden och impedimentytor innebär: -förlust av grönområdets skugga, rekreationsyta och luftrenande förmåga -minskad lokal möjlighet till infiltration av nederbörd
Grundvatten, inklusive dricksvattentäkter	X			
MKN vatten			X	Dagvattenanläggningar behöver anpassas efter recipientens status och gällande norm.

MKN luft		X		Förtätning av bebyggelse och ett trängre gaturum omgivet av högre bebyggelse kan bidra till högre koncentrationer av luftföroreningar.
MKN buller		X		Behöver beaktas med bedöms i huvudsak kunna regleras byggnadstekniskt.
Påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt (9)				
	ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljöpåverkan	Kommentarer
Påverkan kan antas på skyddade arter enligt artskyddsförordningen		X		I anslutning till Kolbäcken.
Påverkan kan antas på områden av riksintresse enligt 3–4 kap. miljöbalken (exklusive 8 §, Natura 2000, se nedan).		X		Omfattas av riksintresseområdet för Umeå flygplats i fråga om influensområde med hänsyn till flyghinder.
Påverkan kan antas på skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken, inklusive Natura 2000	X			Inget områdesskydd har identifierats inom eller intill programområdet.
Annat område med skyddsstatus nationellt, inom EU eller internationellt.	X			

Bilaga 2**Undersökning enligt 10 § 1–3 och 11–13 §§ miljöbedömningsförordningen**

Verksamheten omfattas av 4 kap 34 § andra stycket plan- och bygglagen och ska därför, enligt 2 kap 5 § plan- och byggförordningen, även undersökas enligt 10 § 1–3 och 11–13 §§ miljöbedömningsförordningen.

Risk för miljöpåverkan medför att identifierad faktor ska hanteras i planbeskrivningen.

Risk för betydande påverkan medför att identifierad faktor ska hanteras i en strategisk miljöbedömning.

10 § verksamhetens egenskaper, lokalisering och miljöeffekter	
Verksamhetens eller åtgärdens utmärkande egenskaper (1)	Byggande av nya bostäder, vårdinrättning, skola och centrumverksamheter. Verksamheter som utgör markanspråk och som bidrar till ökad andel hårdgjordyta, dagvatten och ökad/förändrad trafiksituation.
Verksamhetens eller åtgärdens lokalisering (2)	Programområdet är beläget på Ålidhöjd som är ca 3 km från de centrala delarna av Umeå.
De möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper (3)	Ökat dagvatten, ökad och förändrad trafiksituation, förlust av gröna ytor och därmed tillhörande ekosystemtjänster.

	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljöpåverkan	Kommentarer
11 § utveckling av 10 § första punkten, verksamhetens eller åtgärdens utmärkande egenskaper				
Verksamhetens eller åtgärdens omfattning och utformning		X		Den planerade exploateringen inom programområdet kommer att bestå av flerbostadsområden, en folkhögskola m.m. och uppgår till ca 28,7 ha
Hur verksamheten eller åtgärden bidrar till kumulativa miljöeffekter			X	Främst dagvatten och trafik
Verksamhetens eller åtgärdens användning av mark, jord, vatten, biologisk mångfald, andra naturtillgångar och fysisk miljö i övrigt		X		Markanspråk och i anspråktagande av gröna strukturer i ett redan tätbebyggt område.

	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljöpåverkan	Kommentarer
Avfall och andra förväntade restprodukter som verksamheten eller åtgärden ger upphov till	X			Okomplicerade avfall som bör kunna omhändertas på erforderligt sätt.
Föroreningar och störningar från verksamheten eller åtgärden		X		I huvudsak dagvatten och trafik. Men även förlust av ekosystemtjänster, luftutsläpp och buller.
Sannolikheten för allvarliga olyckor	X			Låg
Risker för människors hälsa	X			Normal
12 § utveckling av 10 § andra punkten, lokalisering				
Pågående eller tillåten markanvändning (1)	X			Programområdets storlek uppgår till ca 28,7 ha och består av oexploaterad skogsmark samt kvartersmark med befintliga byggnader, asfalterade vägar och parkeringar samt grusytor. Inom programområdet består stora delar av obebyggda impediment.
Naturresurser som finns i det område som kan antas bli påverkat (2)	X			Markanspråk, ekosystemtjänster
Naturresursernas, naturmiljöns och kulturmiljöns tålig- het i det område som kan antas bli påverkat (3)		X		Naturvärden i anslutning till Kolbäcken. Klimatberedskap och ekosystemtjänster.
13 § utveckling av 10 § tredje punkten, miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper				
Effekternas storlek, utbredning, karaktär, intensitet och komplexitet (1)			X	Dagvatten, skyfall och höga flöden. Komplexa så till vida att skyddsåtgärder även behöver anpassas till geologiska och geohydrologiska förhållande, naturvärden och enskilds rätt till markavvattning. Åtgärder behöver även anpassas efter kumulativa flöden av dagvatten från uppströms liggande områden. Ökade och förändrade trafikflöden, och därtill tillkommande luftutsläpp och buller. Åtgärder behöver även ta hänsyn till kumulativa trafikflöden till följd av andra planer och program.
Sannolikheten för att effekterna uppkommer, hur de uppkommer, vilken varaktighet eller frekvens de har och hur reversibla de är (2)		X		Effekter bedöms uppstå. Varaktighet och intensitet bedöms bero på grad av exploatering och de erforderliga skyddsåtgärdernas anpassning, kvalitet och robusthet.

	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljöpåverkan	Kommentarer
Hur gränsöverskridande effekterna är (3)	X			Bedöms inte påverka annan kommun.
Effekternas kumulativa verkan tillsammans med effekterna av andra verksamheter som bedrivs (4)			X	Kumulativa effekter i huvudsak avseende dagvatten och trafik
Möjligheten att begränsa effekterna på ett effektivt sätt (5)		X		Välkända effekter som bör kunna begränsas med en anpassad exploateringsgrad och robusta skyddsåtgärder.
Allmänhetens behov av information			X	Då det är ett planprogram som omfattar en större del av universitetsstaden och som har potential att påverka framkomligheten för en stor andel medborgare.